

Pregó dels Tres Tombs de Vilanova i la Geltrú 2016

Alcaldessa, Regidora de Cultura, President de l'Associació dels Tres Tombs, regidores, regidors, amigues, amics.

Abans de res agrair a l'Associació dels Tres Tombs que m'hagin confiat el privilegi de poder fer el pregó dels Tres Tombs de la nostra Festa Major de hivern. Un repte que cap vilageltrunenc agraït i orgullós podria rebutjar.

Primer de tot, he de confessar que jo no he pujat mai a un cavall que no sigui de cartró. Tampoc sé en quina època de l'any es cullen les escarxofes i soc capaç de confondre uns espigalls amb unes bledes. Què hi farem, ni de rucs, ni de pagès !.

Mireu, joestic més sucata de sorra i sal de baixamar. Però també és veritat que, si gratem una mica, tots nosaltres trobarem avantpassats més o menys llunyans pencant a la vora d'un cep o d'un garrofer.

La meva mare venia de Cap de Creu, potser, i amb permís dels geltrunencs, el barri més pagès de Vilanova.

La relació de la meva nissaga amb els cavalls es limita al que explicava la revista dels Tres Tombs, dels cavalls que feien servir petites fàbriques i tallers. Deia: "una d'elles va ser la de Fidel Tubau -el meu besavi- que va aprofitar la força del cavall fins a finals del segle XIX per moure els torns que servien per a tornejat barrots de cadira i peus de calaixera". Això passava al carrer de les Premses i va servir perquè el meu avi arrossegés el sobrenom de Cadirots.

Però us en explico una altra. El meu avi va fer el servici a cavalleria, al regiment de Treviño de la plaça de les Casernes, al costat de casa seva. Amb botes, uniforme i muntat dalt de cavall passava molts dies rambla avall per anar a fer exercicis al camp d'entrenament que el regiment tenia prop de Sant Gervasi. I veient-lo passar, se'n va enamorar la meva àvia de Baix-a-mar.

Es clar, l'home devia fer goig. Però, imagineu-vos el desengany de la meva àvia -pobra dona- el dia que el meu avi va baixar del cavall. Camacurt, una mica garrell i sense uniforme; la dona es devia quedar amb un pam de nas. Però la feina ja era feta, i potser gràcies al cavall soc aquí.

Hi ha altres aspectes del món del cavall que d'un temps cap aquí em tenen fascinat. Des de la meua oficina a l'empresa industrial on treballa al costat de la Masia del Notari, tinc a tocar una de tantes hípiques que han sorgit com bolets al voltant de Vilanova. Allà veig l'evolució d'un grapat de genets i amazones que matí, tarda; estiu i hivern, es dediquen a ensinistrar cavalls i fer-los fer tota mena de passos, tombs, retombs i ballarugues, que jo soc incapaç de reproduir la nit del ball de mantons. Us asseguro que no hi entenc gens, però la traça, el que fan i el com ho fan, em sembla una cosa extraordinària.

Son escenes que em fan rumiar. Mentre jo em barallo amb els meus problemes de cada dia, i vosaltres us dediqueu cadascú a la vostra feina, a aquella mateixa hora, aquella gent dedica la jornada a muntar a cavall i fer el que us explico. I penso, quina feina!. Segurament, i això és propi de l'inconformisme dels humans, tendim a idealitzar el que fan o tenen els altres. Jo allò ho veig com una escena bucòlica, de comunió entre l'home i l'animal, plena de romanticisme i sensibilitat. Però, potser si parléssim amb ells ens dirien: calla, calla Hem de suportar la calor, el fred i el vent, que si la merda dels cavalls, que si s'han de netejar cada dia, que si aquell no hi ha manera de fer-lo creure, que si l'altre és un penques que no vol aprendre, que si el mal d'esquena, que si el sou ... Així, doncs, m'imagino respostes d'aquesta mena i torno resignat als meus maldecaps quotidians.

Els Tres Tombs ens parlen de la terra i de la gent. Aquesta és una festa propera, autèntica i original, sense cartró pedra ni aromes de parc temàtic. Aquells carros de pagès, els carruatges senyorials, els traginers, els genets

solitaris, som nosaltres. Per què les festes al carrer son un mirall de nosaltres mateixos. És la Vilanova dels ancestres, dels nostres avantpassats. Aquella Vilanova de carrers enfangats, d'olor de fems, de mosquits de celler, de fonts amb abeurador pel ruc -com a Cap de Creu o la font Xica- i de camins de terra i marges de pedra seca que feien cap el tros. De l'època en que el bestiar s'havia fet un nom, com el cavall del Xela o del burro del Mariano.

Nosaltres som fills d'aquesta Vilanova i la festa de Sant Antoni ens hi connecta i ens hi comunica. Vilanovins i vilanovines, aquesta és una festa solemne que s'endinsa profundament a les nostres arrels. És la nostra manera d'abraçar la terra que ens ha vist nàixer i créixer. Una festa plena de ritual, de senyals codificades i de picades d'ullet en moltes direccions, que els indígenes sabem interpretar i els nouvinguts intueixen ràpidament perquè té uns registres antropològics universals.

Diuen que antigament, quan un foraster s'havia integrat a Vilanova, es deia: - Mira, aquell ja ha begut aigua de la font de la plaça dels Carros !. Però segur que aquest segell de pertinença -ser o sentir-se vilanoví o vilanovina- té components més emocionals, com quan se t'acceleren les pulsacions en escoltar el Turuta, et tremolen les cames després del vot del poble o se t'entelen els ulls quan s'acosta la bandera dels Tres Tombs.

Preparant aquest pregó vaig recordar aquella història, segurament poc autèntica i amb aires de llegenda, que va passar fa molts i molts anys, i que alguns estudiosos situen al terme de Vilanova entre el mas de la Fam i la Font d'en Bonet, quan aquelles muntanyes estaven entapissades de vinya. Parlava de les llargues converses que tenien un ruc i un cavall d'una hisenda propera, que dialogaven i discutien al voltant de coses transcendents, de les bondats i les misèries de la vida que els havia tocat de viure. Treballaven dur, de manera diferent. L'un arrossegava el carruatge dels senyors de la casa per anar a passejar o fer gestions pròpies dels negocis; i l'altre, mentre, feinejava

els camps al costat del masover. Però sabien que calia fer-se costat per una causa comuna. La de les bones collites i les càrregues de vi que els asseguraven bones garrofes i palla calenta. Els vilanovins hem de fer el mateix, tant se val quina sigui la nostra condició, ens cal fer pinya per aquesta causa comuna que es diu Vilanova i la Geltrú. Una causa que, creieu-me, s'ho val. I els Tres Tombs en son una bona mostra. Cavalls de pura raça que desfilen al costat de burrets i ponis, o carruatges de gama alta que fan seguici amb modestos carros de pagès. Però tots sumen i tots contribueixen a la fer la festa més lluïda. I en això estem. I per això hem de recordar, també avui, que ens cal construir una societat més justa i amb més igualtat d'oportunitats, perquè no haguem de sentir aquella dita del Matarranya que deia: “Sant Antoni, Sant Antoni ; no t'ho volia dir ...; los pobres planten la vinya i los rics se foten lo vi”.

Ara fa quaranta anys, la Festa dels Tres Tombs es va imposar, finalment -i prou que va costar- al dia de la *Liberación*, el dia de l'entrada de l'exèrcit franquista, que en mala hora els vilanovins vam commemorar fins els minuts de descompte. Aquell 1976 el dia festiu -el *21 de enero*- va passar al dia 17 -Sant Antoni-, i d'aquesta manera els Tres Tombs van guanyar solemnitat i protagonisme.

Més enllà de l'estrena d'abrics, jaquetons i altra roba per fugir del fred, els Tres Tombs ens evoquen sovint records de joventut. Per diverses generacions de vilanovins la festa tenia banda sonora pròpia. Era l'Ai Antonet dels Tres Tombs de la Núria Feliu, que s'imposava any rere any a la megafonia de la rambla. Però més enllà del tortell, l'abric o la Núria Feliu, el protagonista indiscutible, lògicament, és el cavall. El cavall en les seves múltiples variants, incomprensibles per un llec en la matèria: cavall, ruc, mula, euga, ase, matxo, somera ...

Algunes en perill d'extinció. Altres, certament, a punt de desaparèixer, com una determinada espècie de burro català. L'ase dels cops dels darrers tres-cents anys. Un burro que, cansat de rebre, i de ser burro, ha decidit que ja n'hi havia prou, i ha decidit buscar-se nous camins de llibertat.

Els Tres Tombs son també una litúrgia que passa de pares a fills. Els vilanovins som gent de bandera, de les banderes de les Comparses, o de la bandera dels Tres Tombs.

Els banderer i els cordoners, de vint-i-un botó, acompanyats de la banda de música, passejaran un orgull íntim, envejat i encomanadís. Els grans discutiran si els genets, carros i carruatges d'aquest any feien més goig que els de l'any passat, si n'hi havia més o no n'hi havia tants i, mentre, la canalla badarà i gaudirà dels animals.

Un any més, diumenge vinent, els Tres Tombs es faran amos de la ciutat amb tot el protocol que s'espera i que no volem ignorar perquè ens agrada d'aquesta manera. Ruquets guarnits com un arbre de Nadal, la senyora que duu el gosset a beneir vestit amb la samarreta del Barça, carros sobreixits que desafien la llei de la gravetat, genets mudats i esquena drets que competeixen per ser el més pinxos, el carro dels tortells, participants típics i forasters, *popus* i mediàtics amuntegats en algun carruatge ... Sempre igual i sempre diferent. I així ens agrada i així volem que continuï, com tots els nostres rituals, com el vot del poble la vesprada de la Mare de Deu de les Neus, o com quan un cop l'any ens enduem Sant Pere a navegar. Es el que toca, i ens agrada. L'endemà d'aquesta o aquella altra festa ja serem, si convé, els més espavilats, els més moderns i els més transgressors.

Sant Antoni enllaça camp i ciutat, urbanites i hortolans, terra i asfalt. I es bo que no perdem de vista que hi ha una Vilanova d'extramurs. Hi ha més Vilanova més enllà de les urbanitzacions, polígons i autopistes. Avui, passat el coll d'en Ferran, les oliveres s'enfilen cap a la muntanya d'en Rafecas, les

vinyes tornen a colonitzar fondos i valls del mas de l'Artís i també coronen altiplans al voltant de Casa Alta. Camins de terra i pols; raïm, figues i cireres de pastor; mosaic de vinyes, garrofers i marges de pedra seca. Tot això, també és Vilanova. I allà baix, lluny, a tocar del blau mariner, s'alça, omnipresent, el campanar de l'església de Sant Antoni. I ens ve al cap aquella figura de Sant Antoni que hi ha enfilada a la façana de l'església. Un Sant Antoni gegantí, superlatiu, d'una solidesa pètria inabastable, que diuen que van provar de fer caure per la guerra. Es clar, no van poder.

Hi ha aquella dita tant àcida i avinagrada que diu que Vilanova és fantàstica, malgrat els vilanovins. Ja ho sabem, els vilanovins -llunàtics avui i per sempre- estem carregats de romanços i patim de la pell fina; però som lleials com ningú a les nostres tradicions, a la nostra història i ens ho estimem. Una ciutat d'acollida, integradora, fins i tot el seu nom ,Vilanova i la Geltrú , agrega, suma i fuig de dependències impertinents. Som així, què hi farem. Ens empenyem, ens discutim, quan som dos tenim tres pensaments, i ens agrada l'ús i abús del sulfumant. Tot plegat, molt de vinagre. Però vinagre del bo.

I això no ve d'ara. Deixeu-me que us llegeixi un bocí de carta que una dona li enviava al seu germà que era a Cuba, un *americano* -Josep Oriol Puig i Ivern- i que parla d'això que us dic i de la festa de Sant Antoni. La carta té 174 anys. Deia així: "Estimat germà. Avui és la vigília del nostre patró Sant Antoni i penso que tu vindràs d'aquí un any. Com que soc tant bona balladora, em podràs acompanyar al ball de Sant Antoni, que en aquest dia es molt lluït. Aquí ja fa tres dies que plou. Els gegants aquesta tarda no crec que surtin. Ja sabràs que a la parròquia de la Geltrú ara tenen una comparsa de nanos i nanes, i per la Festa Major de les dues parròquies es conviden els uns als altres, els gegants de Sant Antoni i els nans de la Geltrú. Ja els veuràs l'any que ve, sinó renyen abans, per Corpus o per la Mare de Deu de les

Neus”. Ja ho veieu , fa prop de 200 anys ja donaven per suposat que, tard o d’hora, els gegants de Sant Antoni s’emprenyarien amb els cabeçuts de la Geltrú. Hi ha coses que no canvien gaire.

Segur que aquell de la tele ens diria: “Vilanovins, sou molt bona gent”. Però després hauria d’afegir: “però sou *raros* de collons”.

Anirem acabant. Diumenge vinent tornarem a ser el melic del mon, i així ens agrada de creure’ns-ho. I l’endemà, tornarem a feinejar com cada dia, contents i satisfets d’haver estat honestos amb la nostra tradició i la nostra història, perquè, segurament, no és la millor, ni la més glamurosa, ni la més èpica, però és la que hem mamat des de petits. Històries plenes de vivències i emocions com els Tres Tombs.

Ja ho he dit. Vilanova i la Geltrú ha estat i és una ciutat d’acollida. I per això ens hem fet grans. Hi convivim vilanovins de quasi sempre amb altres d’adopció que han vingut de Sant Adrià de Besòs, d’Albacete, de Marràqueix, de Dakar o de Guayaquil. Tant se val. Molts d’ells veuran passar els Tres Tombs i potser, al començament, no entendran res. Però de ben segur que els carros, ases, carruatges i cavalls, els recordaran episodis de la seva terra, de feines aspres als camps de les Alpujarras, a les valls de l’Atlas , a les ribes del riu Gàmbia o als altiplans dels Andes.

Perquè els Tres Tombs ens posen davant del mirall de la nostra història com a poble, com a comunitat, però també és la història d’un món que se’ns fa petit. Potser avui no, però també un dia ells entendran que aquells vilanovins, els que participaven i els que badaven, veien passar allò que varen ser, allò que foren els seus pares i els pares dels seus pares.

Ja venen, ja venen !, diuen els més menuts, que treuen el cap de la vorera. La bandera, cordoners i acompanyants, la guàrdia urbana engalanada a cavall, la banda de música i una comitiva infinita, solemne, emocionant. D’amazones i genets orgullosos, de carros i carruatges conduïts per dones i

homes radiants, motivats, satisfets; d'avis, pares i nets endiumenjats. I aquells que fa poc que han arribat, i les generacions que pugen, un dia entendran que, per coses així, aquests refotuts llunàtics s'estimen amb bogeria aquesta ciutat. Perquè els Tres Tombs son el retrobament amb els orígens, amb la terra. Amb la Vilanova dels pagesos i els hortolans, dels traginers i els carreters, de les sínies i les masies, de les vinyes i els marges de pedra seca ...

Perquè tot això és nostre. I perquè ens agraden les festes i les tradicions. I perquè tenim els millors Tres Tombs del món. I perquè tenim cotonines, guites i mulasses que ballen pels carrers. I molts Tons, Tonets, Antonius, Antònies i Antonietes.

I anem saltant de generació en generació i la festa creix i llueix, i ens projecta i ens fa visibles perquè això és Sant Antoni dels burros, això son els Tres Tombs, això és Vilanova i la Geltrú.

Per tot plegat, el meu reconeixement per la gent de l'Associació dels Tres Tombs que lluiten i treballen amb empena i tenacitat contra els signes dels temps per mantenir la tradició i fer possible que avui, tots, siguem més dignes d'aquesta ciutat.

Vilanovines, vilanovins: Visca els Tres Tombs, Visca Sant Antoni, Visca Vilanova i la Geltrú !

Albert Tubau

(Pregó de la festa dels Tres Tombs llegit el 10 de gener de 2016 al Saló de Plens de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú)